

Безчестя по-українськи

Доводиться зараз часто чути: мовляв, такої брудної й важкої виборчої кампанії ще не було. Говорять це люди, які безпосередньо залучені до виборчого процесу. Говорять і мас-медіа. Хоча, здається, кожен черговий вибори в нас все брудніші й тяжчі. А результати їхні все гірші й гірші. Дасть Бог, незабаром у нашій Верховній Раді будуть професійні фракції водіїв та коханок олігархів, спортсменів, масажистів. Кого там ще? Кухарів, перукарів? І, відповідно, життя «покращуватиметься» й «прогресуватиме».

До речі, про прогрес. Пригадується старий анекдот. Було це за «мудрого» батька Сталіна. Тоді газети часто писали про прогрес. І ось в одному селі селяни зібралися на сходку та й вирішили: послати в місто чоловіка, щоб він зайшов до редакції газети, яку читали в селі, й довідався, що таке прогрес. Бо ж читають люди газету, ніби все розуміють, а ось що таке прогрес, не знають.

Селянин прийшов у місто, відшукав редакцію, зайшов у якийсь кабінет, став питати. А йому кажуть: «Ви чоловік малограмотний, тому ми вам по-простому пояснимо. Ось бачите за вікном трамвай?» «Бачу». «Через півгодини буде ще один трамвай. А якщо вони ходитимуть через 15 хвилин, то буде прогрес. Зрозуміло?» «Зрозуміло». Прийшов селянин додому, зібралися його односельці та й питають: «Довідався?» «Довідався». «Розкажуй». «Ми – люди малограмотні, – каже селянин, – то я вам по-простому розкажу. Ось бачите злидаря». «Бачимо!» «Через півгодини пройде ще один злидар. А якщо вони ходитимуть через кожних 15 хвилин, то буде прогрес».

Здається, маємо «прогрес» саме такого кшталту. І не розуміємо (точніше – не хочемо розуміти), що такий «прогрес» залежить від нас самих, зокрема, і від того, як ми обираємо і кого обираємо до представницьких органів влади.

Торгівля політична

На днях прочитав: деякі соціологи вважають, що 11% виборців готові продати свій голос. Наскільки точна ця цифра – не беруся судити. Але те, що в нас багато людей, які готові продаватися на виборах, факт незаперечний.

Зовсім недавно в одному супермаркеті довелося почути розмову між двома охоронцями.

Говорили про вибори. «За кого будеш голосувати?» – один питав другого. «За того, хто більше заплатить», – була відповідь. Звісно, ці охоронці не жирують. Але не скажеш, що вони бідові. Роботу мають, зарплату отримують. Без якоїсь сотні гривень, яку дадуть їм «на вибори», вони проживуть. Можливо, ця розмова охоронців мала жартівливий підтекст. Але погодьтеся: в кожному жарті є доля правдивості.

Не заперечую: є в нас категорії людей, які ледве зводять кінці з кінцями. Для них і сотня гривень – гроші. Заїдьте хоча б у віддалені села, депресивні містечка. Злидні, пияцтво... І, схоже, кількість бідних людей зростає. Ними легко маніпулювати, вони самі «продадуть» свій голос. Такі депресивні райони і є благодатною електоральною базою для олігархів, у яких грошей кури не клюють.

Зрештою, окрім банальної «купівлі» голосів безпосередньо за гроші чи продуктивні набори, є у нас більш «витончені» форми. Це коли масово наймають людей для агітаційної роботи, участі в мітингах, інших політичних акціях. Коли дають гроші «на благодійництво», про яке відразу забувають після виборів...

А взагалі політика в нас, зокрема вибори, це цинічний бізнес, у якому практично немає правил.

Дехто скаже: на Заході політика – теж бізнес; ось у США скоро відбудуться президентські вибори, і в них не останню роль відіграють гроші. Воно ніби так. Але в США не кандидати роздають гроші виборцям, щоб за них голосували, а виборці, які прихильні до того чи іншого кандидата, дають йому гроші на виборчу кампанію. Поширена там така практика, коли молоді люди працюють на кандидатів як волонтери, бо вважають, що це є важливим для набуття життєвого досвіду. У нас все навпаки: молоді люди агітують, щоб підзаробити.

Україна аморальна

Страшно не лише те, що в Україні «купаються» голоси. Страшно те, що про це говорять відкрито, цим бравують. Такий аморальний стан речей стає нормою. Власне, «купаються» не лише голоси. Купуються депутатські мандати, перекупуваються депутати, які мігрують з фракції у фракцію, з однієї партії до іншої. Та й держпосади – це теж товар на політичному ринку. Загалом, все це речі одного порядку – лише суми підкупу різні.

Такий «політичний бізнес» майже не викликає спротиву, масового осудження в суспільстві. Не будемо говорити про політиків, котрі, певно, вже не уявляють, як можна будувати свої відносини по-іншому. Про політичний підкуп не так вже й багато говорять наші мас-медіа. А якщо й говорять, то переважно констатують факти. Проте в наших засобах масової інформації роздають інтерв'ю, піаряться політики, які перебігали від однієї політичної сили до іншої. І рідко хто з журналістів їх осуджує. Мовчить і школа – вона ж залежна від владних політиків (особливо це видно під час виборчих кампаній, до яких залучають вчителів та викладачів). Практично мовчить і церква, яка, здавалось би, повинна стояти на сторожі моральних цінностей. Зате чимало батюшок, пастирів ладні

продатися за 30 політичних срібняків.

Візьму на себе сміливість сказати: корінь проблем українського суспільства не тільки і не стільки у сфері економічній чи політичній, скільки у сфері етичній. Ми маємо суспільство з низьким рівнем моралі. Для наших людей поняття честі, вважайте, є порожнім звуком. Бо хіба може людина з розвинутим почуттям честі «продавати» свій голос, торгувати депутатським мандатом, міняти, наче рукавички, партійну приналежність? Поцікавтеся, в яких партіях встигли побувати протягом своєї політичної кар'єри наші розкручені політики.

Саме такий аморалізм творить підстави для того, що до влади приходять люди, які лише вміють бездумно торгувати суспільними надбаннями (природними й людськими ресурсами, землею, державною власністю), але не вміють розумно, з користю для суспільства розпорядитися ними. Був у нас ще в XVII столітті філософ Інокентій Гізель, який писав, що коли негідній людині дають владу, то тим самим чиниться гріх крадіжки, бо своїми невмілими діями вона обкрадатиме людей. Але хто у нас знає про Інокентія Гізеля?

Не раз доводилося чути від іноземців із Заходу, які приїздили в Україну: мовляв, у вас такий ресурсний потенціал, а ви так бідно живете. Що тут скажеш? Керують не ті...

Про причини нашого аморалізму, безчесності можна говорити довго, апелюючи як до соціальних реалій (бідність населення, економічна нестабільність), так і до історії (постійне нищення елітарних верств українського соціуму, спадок радянського минулого, коли на людину дивилися як на гвинтика). Але це тема окремої довгої розмови.

Та боюся, що багато хто не хоче бачити цього аморалізму. Хтось навіть почне обурюватися, говорити про високі моральні достоїнства українського народу, його доброту і т.д. і т.п. У нас народ, на правду, добрий – ось тільки електорат нікудишній.

І, зрештою, це майже прописна істина: кожен народ заслуговує на ту владу, яку має. Власне, влада – це дзеркало народу. Частіше б нашому люду дивитися в це дзеркало. І розуміти, що потвора в дзеркалі – це ти сам. І сам мусиш себе змінити. Бо інакше й далі лишатимешся потворою.

Петро Кралюк – проректор Острозької академії